

Innst. 317 S

(2011–2012)

Innstilling til Stortinget fra familie- og kulturkomiteen

Dokument 8:25 S (2011–2012)

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Solveig Horne, Ib Thomsen, Øyvind Korsberg og Karin S. Woldseth om oppfølging av Stortingets intensjon vedrørende barnebidrag

Til Stortinget

Sammendrag

Forslagsstillerne viser til den senere tids debatt i media, hvor det har kommet frem at bidragspliktige foreldre kan få krav om økt betaling når deres ekspartner får nytt barn med ny partner. Denne problemstillingen oppstår i de tilfeller hvor bidragsmottakeren velger maksimal permisjonstid med 80 pst. lønnsdekning, siden det ikke praktiseres skjønnfastsettelse av inntekt før denne blir mindre enn 80 pst.

Forslagsstillerne viser til at Stortinget og fagkomiteen har uttalt seg om denne problemstillingen tidligere, og gjort dette i tråd med anbefalinger fra ansvarlig fagdepartement (det daværende Barne- og likestillingsdepartementet). I St.meld. nr. 19 (2006–2007) står det, under Del 2 «Endringer i reglene», følgende:

«Det er ikke uvanlig at foreldre reetablerer seg med nye barn, og det er fortsatt ansett som vanlig at mor eller far er hjemme med små barn. Et valg om å være hjemme med nye barn, kan imidlertid betraktes som et internt anliggende for den nye familieenheten - et valg som bare angår dem. Foreldre som har forsørgelsesplikt for barn fra tidligere forhold, står i utgangspunktet fritt til å innrette seg slik de måtte ønske, men det er ikke uten videre gitt at de med sine valg kan fri seg fra den lovbestemte forsørgingsplikten og føre byrdene over på den andre av foreldrene eller det offentlige. Etter departementets syn er det

derfor den nye familieenheten som er nærmest til å bære eventuelle konsekvenser av et valg om å være hjemme med nye barn.

Departementet vil derfor foreslå at en bidragspliktig eller bidragsmottaker som velger å være hjemme med nye barn, må bære de økonomiske konsekvensene av dette valget.»

Forslagsstillerne viser til at familie- og kulturkomiteen sluttet seg enstemmig til dette i Innst. S. nr. 185 (2006–2007), og presiserer spesifikt at skjønnfastsettelse skal benyttes i slike tilfeller som beskrevet innledningsvis:

«Komiteen støtter departementets forslag om at inntekten til en bidragspliktig eller bidragsmottaker som velger å være hjemme med nye barn under 3 år, vil bli gjenstand for skjønnfastsettelse.»

Forslagsstillerne viser til at som oppfølging av denne saken kom Ot.prp. nr. 69 (2007–2008), avgitt fra Barne- og likestillingsdepartementet 20. juni 2008. Her presiseres det allerede innledningsvis at sakens bakgrunn er nevnte St.meld. nr. 19 (2006–2007), samt at «Stortingets flertall har sluttet seg til departementets drøftelser og forslag, jf. Innst. S. nr. 185 (2006–2007)», og viser således til at Stortinget har til intensjon å rette opp i den urimeligheten som oppstår overfor den forelderen som blir økonomisk skadelidende av den andres valg om å ta ut redusert lønnsdekning under foreldrepermisjon.

Familie- og kulturkomiteen avgav sin Innst. O. nr. 25 (2008–2009) 27. november 2008, hvor komiteen sluttet seg til forslagene i proposisjonen. Etter dette hadde dermed departementet ifølge forlagsstillerne plikt til å implementere endringene i forskriften. Forskriften er endret 15. desember 2008, men ifølge forlagsstillerne ikke i tråd med Stortingets intensjon. I den oppdaterte forskriften § 4 siste ledd heter det at «Inntekta blir ikkje rekna for å vere

vesentleg lågare dersom forelderen har ei inntekt som er opp til 20 pst. lågare enn det han eller ho elles burde kunne oppnå», noe som er i åpenbar strid med den opprinnelige intensjonen i saken.

Forslagsstillerne viser til at denne saken deretter ble tatt opp igjen i Stortingets ordinære spørretime 9. november 2011, hvor statsråd Audun Lysbakken uttalte bl.a. følgende:

«Nav har alltid operert med, og regelverket operer med, en grense på 80 pst. der det altså er mulig å redusere sin inntekt med inntil 20 pst. uten at det resulterer i skjønnsfastsetting. (...)

(...) Stortinget har ikke i sin merknad og heller ikke i departementets melding, foreslått å endre denne grensen på 80 pst.»

Det første er korrekt, og er, ifølge forslagsstillerne, nettopp noe av det Stortinget tidligere har hatt intensjon om å endre. Det siste er kjernen i hva denne saken dreier seg om. Stortingets fagkomité har enstemmig uttalt at «inntekten til en bidragspliktig eller bidragsmottaker som velger å være hjemme med nye barn under 3 år, vil bli gjenstand for skjønnsfastsettelse», og her har ikke Stortinget tatt noen forbehold om at skjønnsfastsettelsen ikke skal gjelde over en grense på 80 pst.

Forslagsstillerne vil med dette derfor rydde opp i, og presisere eksplisitt, en misforståelse som har oppstått etter tidligere behandling av barnebidrag i Stortinget.

Forslagsstillerne fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen om umiddelbart – og i tråd med intensjonene i Innst. S. nr. 185 (2006–2007) og Innst. O. nr. 25 (2008–2009) – å fremme nødvendige lovendringer for å sikre at en forelder ikke skal belastes økonomisk i de tilfeller hvor ekspartneren velger å være hjemme med redusert eller ingen lønn etter å ha fått nytt barn med ny partner.»

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, lederen Gunn Karin Gjøl, Kåre Simensen, Arild Stokkan-Grande og Lene Vågslid, fra Fremskrittspartiet, Solveig Horne, Øyvind Korsberg og Ib Thomsen, fra Høyre, Linda C. Hofstad Helleland og Olemic Thommessen, fra Sosialistisk Venstreparti, Rannveig Kvifte Andresen, fra Senterpartiet, Christina Nilsson Ramsøy, og fra Kristelig Folkeparti, Øyvind Håbrekke, viser til Representantforslag 25 S (2011–2012), statsrådets svarbrev av 19. desember 2011 (vedlegg), samt Likestillingsnemndas avgjørelse i sak nr. 09/2011, og

svarbrev fra statsråden 24. april 2012 (vedlegg) og av 4. mai 2012 (vedlegg).

Komiteen vil understreke at barnebidraget skal fastsettes på grunnlag av aktuell og framtidig inntekt. Inntekten til begge foreldre har betydning for bidragsfastsettelsen, og ved fastsettelsen av beregningsgrunnlaget for utmåling av barnebidrag er det personinntekt og kapitalinntekt over 10 000 kroner som skal legges til grunn. Dette gjelder både for den bidragspliktige og bidragsmottakeren. For bidragsmottakere skal det i tillegg tas med utvidet barne-trygd, ekstra småbarnstillegg, kontantstøtte for bidragsbarnet og fordelene av å være lignet i skattekategori 2. Beregningsgrunnlaget fastsettes som et årsbeløp.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og Høyre, viser til at alle inntekter som utgjør mindre enn 80 pst. av inntekt i full stilling, skal falle utenfor unntaket for skjønnsfastsettelse i forskrift 15. januar 2003 nr. 123 om fastsettelse og endring av fostringstilskot (fastsettelsesforskriften) § 4 sjette ledd tredje punktum. I slike tilfeller må det foretas en konkret og individuell vurdering av inntektsevnen og av hvorvidt det foreligger en rimelig grunn til at inntekten ikke er høyere, jf. fastsettelsesforskriften § 4 sjette ledd andre punktum.

Flertallet viser til at statsråden i sitt svarbrev av 4. mai 2012 skriver følgende:

«Jeg viser avslutningsvis til brev av 19. desember 2011 og 24. april 2012, og vil tilføye at det etter mitt syn kan være gode grunner for og mot å beholde regelen i bidragsregelverket som aksepterer at både bidragsmottakere og bidragspliktige uavhengig av årsak har en inntektsreduksjon inntil 20 prosent uten at inntekten skjønnsfastsettes. Jeg vil vurdere hensiktsmessigheten av å beholde nåværende regel og konsekvensene av eventuelle endringer.»

Komiteen imøteser en vurdering av mulige konsekvenser av eventuelle endringer, og ber regjeringen komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre viser til at fastsettelsesforskriften p.t. sier at «Inntekta for kvar av foreldra skal setjast til personinntekt og positiv netto kapitalinntekt som overstig 10 000 kroner per år», og legger her til grunn at avvik i inntekt og eventuell skjønnsfastsettelse ut fra dagens regelverk vurderes i forhold til vedkommendes tidligere faktiske inntekt. Disse medlemmer synes i lys av dette at det er klagende med statsrådets redegjørelse om at unntak for skjønnsfastsettelse i stedet skal vurderes opp mot fast stilling, slik at

«alle inntekter som utgjør mindre enn 80 prosent av inntekt i full stilling skal falle utenfor unntaket for skjønnsfastsettelse i forskrift 15. januar 2003 nr. 123 om fastsettning og endring av fostringstilskot.»

Disse medlemmer mener dette er interessant, ikke minst fordi det står i kontrast til hva statsråden uttalte i Stortingets ordinære spørretime så sent som 9. november 2011:

«Nav har alltid operert med, og regelverket opererer med, en grense på 80 pst. der det altså er mulig å redusere sin inntekt med inntil 20 pst. uten at det resulterer i skjønnsfastsetting.»

Disse medlemmer registrerer at dette innebærer en helt annen realitet enn hva statsråden gir uttrykk for i sitt brev av 4. mai 2012, og mener dette helt tydelig viser behovet for at dette regelverket presiseres og følges opp på en skikkelig måte.

Disse medlemmer synes det er viktig å minne om hva denne saken dreier seg om. Bakgrunnen for Dokument 8:25 S (2011–2012) er spørsmålet om redusert inntekt i forbindelse med nytt barn med ny partner skal gi rett til å belaste tidligere partner økt økonomisk byrde dersom de har felles barn. Disse medlemmer mener det er viktig å ha dette utgangspunktet med seg når saken behandles, og synes det kan virke som statsråden i større grad ønsker å trekke opp en generell debatt om skjønnsfastsettelsen. Disse medlemmer er derfor skuffet over at det fortsatt ikke foreligger noen svar på hvordan statsråden ser på inntektsreduksjoner innenfor 20-prosenten, da særlig i de tilfellene hvor reduksjonen kommer som 80 pst. uttak av foreldrepenger etter nytt barn med ny partner. Det er således ikke interessant for sakens vedkomme å se på tilfeller som faller utenfor forskriftens generelle unntaksbestemmelse, da disse medlemmer er opptatt av at Stortingets intensjon må følges opp av regjeringen for alle tilfeller av slik inntektsreduksjon som påfører tidligere partner økt økonomisk byrde. Disse medlemmer vil da igjen vise til hva det daværende Barne- og likestillingsdepartementet uttalte i St.meld. nr. 19 (2006–2007):

«Det er ikke uvanlig at foreldre reetablerer seg med nye barn, og det er fortsatt ansett som vanlig at mor eller far er hjemme med små barn. Et valg om å være hjemme med nye barn, kan imidlertid betraktes som et internt anliggende for den nye familieenheten - et valg som bare angår dem. Foreldre som har forsørgelsesplikt for barn fra tidligere forhold, står i utgangspunktet fritt til å innrette seg slik de måtte ønske, men det er ikke uten videre gitt at de med sine valg kan fri seg fra den lovbestemte forsørgingsplik-

ten og føre byrdene over på den andre av foreldrene eller det offentlige. Etter departementets syn er det derfor den nye familieenheten som er nærmest til å bære eventuelle konsekvenser av et valg om å være hjemme med nye barn.

Departementet vil derfor foreslå at en bidragspliktig eller bidragsmottaker som velger å være hjemme med nye barn, må bære de økonomiske konsekvensene av dette valget.»

Disse medlemmer viser til at familie- og kulturkomiteen ga sin enstemmige tilslutning til dette i Innst. S. nr. 185 (2006–2007), hvor det spesifikt blir presisert at skjønnsfastsettelse skal benyttes i slike tilfeller som beskrevet:

«Komiteen støtter departementets forslag om at inntekten til en bidragspliktig eller bidragsmottaker som velger å være hjemme med nye barn under 3 år, vil bli gjenstand for skjønnsfastsettelse.»

Disse medlemmer er videre positiv til de signaler som har kommet fra det øvrige politiske miljø, og finner det gledelig at det ser ut til at dette er en sak som høster bred støtte i Stortinget. Dette er ikke minst gledelig fordi det viser at Stortinget ønsker å stå fast ved tidligere intensjoner, og disse medlemmer håper den videre behandlingen av denne saken vil sikre familier i fremtiden en enda større grad av forutsigbarhet enn hva som har vært tilfellet frem til i dag.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen umiddelbart – og i tråd med intensjonene i Innst. S. nr. 185 (2006–2007) og Innst. O. nr. 25 (2008–2009) – fremme nødvendige lovendringer for å sikre at en forelder ikke skal belastes økonomisk i de tilfeller hvor ekspartneren velger å være hjemme med redusert eller ingen lønn etter å ha fått nytt barn med ny partner.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Fremskrittspartiet og Høyre:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen umiddelbart – og i tråd med intensjonene i Innst. S. nr. 185 (2006–2007) og Innst. O. nr. 25 (2008–2009) – fremme nødvendige lovendringer for å sikre at en forelder ikke skal belastes økonomisk i de tilfeller hvor ekspartneren velger å være hjemme med redusert eller ingen lønn etter å ha fått nytt barn med ny partner.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti.

Komiteen viser til representantforslaget og til sine merknader og rår Stortinget til å gjøre slikt

v e d t a k :

Dokument 8:25 S (2011–2012) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Solveig Horne, Ib Thomsen, Øyvind Korsberg og Karin S. Woldseth om oppfølging av Stortingets intensjon vedrørende barnebidrag – vedlegges protokollen.

Oslo, i familie- og kulturkomiteen, den 24. mai 2012

Gunn Karin Gjul

leder

Arild Stokkan-Grande

ordfører

Vedlegg 1**Brev fra Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet v/statsråden til familie- og kulturkomiteen, datert 19. desember 2011****Dokument 8:25 S (2011-2012) Representantforslag om oppfølging av Stortingets intensjon vedrørende barnebidrag**

Jeg viser til brev fra familie- og kulturkomiteen av 25. november 2011, vedlagt representantforslag fra stortingsrepresentantene Solveig Horne, Ib Thomsen, Øyvind Korsberg og Karin S. Woldseth, samt mitt svar av 25. november 2011 på spørsmål til skriftlig besvarelse nr. 276 fra representanten Solveig Horne.

Foreldrenes plikt til å forsørge sine barn følger av lov 8. april 1981 nr. 7 om barn og foreldre (barneloven) § 66. Begge foreldre skal bidra til forsørgingen og utdanningen etter deres økonomiske evne. Foreldre har forsørgingsplikt for barna uavhengig av om de bor sammen med dem eller ikke. Den som ikke bor sammen med barna, oppfyller forsørgingsplikten sin ved å betale faste pengetilskudd (barnebidrag) til barna, jf. barneloven § 67.

Barnebidrag er et privatrettslig anliggende mellom foreldrene, og foreldrene kan avtale barnebidraget seg imellom uten innblanding fra det offentlige. Dersom foreldrene ikke blir enige, kan de be det offentlige ved Arbeids- og velferdsetaten (NAV) fastsette barnebidraget, jf. barneloven § 70. Samlet sett er bidragsregelverket utformet ut fra en avveining av hva som er praktisk og samtidig rettferdig i de fleste tilfeller ved offentlig fastsettelse. Dette har sammenheng med at et offentlig regelverk skal gjelde for de fleste, både de med god og ikke fullt så god økonomi. Bidragsregelverket er et resultat av en rekke avveininger og vurderinger som gjensidig henger sammen og utfyller hverandre, hvor hensynet til forsørgelsen av bidragsberettigede barn står i fokus, men hvor også de bidragspliktiges og bidragsmottakeres interesser som parter skal tas vare på.

Det følger av barneloven § 71 første ledd første punktum og forskrift 15. januar 2003 nr. 123 om fastsettning og endring av fostringstilskot (fastsettelsesforskriften) § 3, at det ved offentlig fastsettelse av barnebidrag tas utgangspunkt i hva barnets underhold koster og at faste underholdskostnader (sjabloner) skal benyttes. Barnets underholdskostnad skal fordeles forholdsmessig mellom foreldrene etter inntektene deres, jf. fastsettelsesforskriften § 2. Dette innebærer at den av foreldrene som har høyest inntekt skal betale den største andelen av forsørgelsesutgiftene. Ved den offentlige fastsettelsen av bidraget skal det videre tas hensyn til den bidragspliktiges bidragsevne, og hvor mye samvær den bidragspliktige har

med barnet. Dersom den ene av foreldrene av ulike årsaker mangler forsørgelsesevne, vil forsørgelsesbyrden helt eller delvis falle på den andre forelder.

Bidragsplikten er høyt prioritert i norsk lovgivning. Dette innebærer at foreldrene innenfor rimelighetens grenser har plikt til å innrette seg slik at de er i stand til å oppfylle forsørgingsplikten. Foreldrene står i utgangspunktet fritt (jf. at loven er privatrettslig) til å innrette seg slik de måtte ønske, men det er ikke uten videre gitt at de ved sine valg kan fri seg fra den lovbestemte forsørgingsplikten og føre byrdene over på den andre av foreldrene eller det offentlige. Dersom en av foreldrene er uten inntekt eller inntekten er vesentlig lavere enn det forelderens bør kunne tjene ut fra utdanning og evner, kan inntekten til en eller begge foreldre fastsettes etter skjønn etter fastsettelsesforskriften § 4 sjette ledd andre punktum. Inntekten regnes som vesentlig lavere når den er redusert med mer enn 20 prosent, jf. fastsettelsesforskriften § 4 sjette ledd siste punktum.

Til tross for adgangen til å skjønnsfastsette inntekten ved inntektsreduksjoner utover 20 prosent, var tidligere forvaltningspraksis slik at det å være hjemme med små barn under tre år i seg selv ble ansett som en rimelig grunn til å ha en inntektsreduksjon utover 20 prosent. Både daværende Likestillingsombudet og Likestillingsnemnda kom til at dette var i strid med likestillingsloven. Det var således denne forvaltningspraksisen som ble drøftet og foreslått endret i St.meld. nr. 19 (2006-2007) *Evaluering av nytt regelverk for barnebidrag*, ikke det generelle unntaket som aksepterer en inntektsreduksjon inntil 20 prosent, se meldingens punkt 7.4.3 hvor det blant annet er uttalt:

”Departementet vil derfor foreslå at en bidragspliktig eller bidragsmottaker som velger å være hjemme med nye barn, må bære de økonomiske konsekvensene av dette valget. Det innebærer at det å være hjemme med nye barn under tre år ikke i seg selv vil være en rimelig grunn til å være uten inntekt, og vedkommendes inntekt vil bli gjenstand for skjønnsfastsettelse. (...)”

Stortinget sluttet seg til dette forslaget, og praksisen ble endret fra 1. januar 2009.

Det generelle unntaket i fastsettelsesforskriften som aksepterer en inntektsreduksjon inntil 20 prosent uten at inntekten fastsettes etter skjønn, har følgelig ikke vært gjenstand for en særskilt vurdering om endring før Likestillings- og diskrimineringsombudet (Ombudet) kom med sin uttalelse 10. november

2010. En uttalelse fra ombudet er ikke rettslig bindende. Bakgrunnen for unntaksbestemmelsen må ses i sammenheng med at barnebidrag er et privatrettslig anliggende, og det er begrenset hvilke krav til handlingsmønstre det offentlige kan pålegge privatpersoner. Innen rimelighetens grenser må derfor foreldre kunne foreta selvstendige valg. Noen slike valg vil kunne bidra til økt ervervsevne, og dermed økt forsørgelsesevne på sikt. Andre valg vil kunne gi motsatt effekt. Prinsippet om foreldrenes valgfrihet innenfor de gitte rammene gjelder, som nevnt ovenfor, uavkortet for alle. Ombudet har i sin uttalelse konkludert med at det generelle unntaket fra skjønnsfastsettelse av inntekt ved uttak av 80 prosent foreldrepenger ved fastsettelse og endring av barnebidrag er i strid med likestillingsloven. Uttalelsen er prinsipielt interessant i et barne- og likestillingsperspektiv, og er derfor påklaget til Likestillings- og diskrimineringsnemnda (Nemnda). Nemndas vedtak anses å ha sterk rettstiftende karakter

Etter mitt skjønn kan det være gode grunner for å endre dagens ordning, og det kan være gode grunner for å beholde den. Eksempelvis er foreldrepenger og engangsstøtte lovbestemte støtteordninger for at foreldre skal kunne være hjemme med et barn etter fødsel eller en adopsjon. Etter mitt syn kan det stilles spørsmål ved om valget mellom blant annet uttak av 100 eller 80 prosent foreldrepenger skal være styrt av andre forhold, som at en er bidragsmottaker eller bidragspliktig.

I den grad det er foreldrenes reetablering med nye barn i nye forhold som gjør dagens regler vanskelig å akseptere, gjør jeg oppmerksom på at det i bidragsregelverket tas hensyn til nye barn vedkommende har

forsørgeransvar for også i andre sammenhenger, for eksempel ved vurderingen av den bidragspliktiges bidragsevne. Bidragsevnevurderingen innebærer at den bidragspliktige av inntekten sin skal få beholde midler til skatt, trygdeavgift, eget underhold, bolig og midler til egne barn i egen husstand før barnebidraget fastsettes. Dersom utgangspunktet skal være at det er den enkelte forelderen med den nye partneren som er nærmest til å bære de økonomiske konsekvensene av nye barn, må konsekvensen være at dette også skal gjelde i forhold til bidragsevnevurderingen. Et slikt resultat innebærer i realiteten at det i bidragssammenheng ikke vil være anledning til å ivareta hensynet til nye barn i noen sammenheng. Dette kan synes urimelig, siden svært mange personer etablerer seg med nye barn og nye familier etter et samlivsbrudd.

Representantene ber om at det umiddelbart fremmes nødvendige lovendringer for å sikre at en forelder ikke skal belastes økonomisk i de tilfeller hvor ekspartneren velger å være hjemme med redusert eller ingen lønn etter å ha fått barn med ny partner. Jeg vil på bakgrunn av Nemndas avgjørelse vurdere gjeldende regelverk og forskrift på nytt, også om den generelle adgangen til å disponere noe av sin tid etter samlivsbrudd uten overprøving av myndighetene, må bortfalle/opphøre. Jeg vil også vurdere å endre regelverket slik at det i bidragssammenheng ikke lenger skal kunne tas hensyn til bidragspartenes nye barn i noe tilfelle, heller ikke ved bidragsevnevurderingen. Etter mitt syn er det hensiktsmessig å avvente denne vurderingen til Nemndas avgjørelse foreligger slik at alle sider av saken blir belyst.

Vedlegg 2

Brev fra Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet v/statsråden til familie- og kulturkomiteen, datert 24. april 2012

Dokument 8:25 S (2011-2012) Representantforslag om oppfølging av Stortingets intensjon vedrørende barnebidrag – vurdering av uttalelse fra Likestillings- og diskrimineringsnemnda

Jeg viser til brev fra familie- og kulturkomiteen av 17. april 2012 der det bes om min vurdering av de aktuelle problemstillingene i Dokument 8:25 S (2011-2012) i lys av Likestillings- og diskrimineringsnemndas (LDN) uttalelse av 15. mars 2012.

Noen utgangspunkter

Ved offentlig fastsettelse og endring av barnebidrag tas det utgangspunkt i hva barnets underhold koster, og faste underholdskostnader (sjablonger) skal benyttes, jf. lov 8. april 1981 nr. 7 om barn og foreldre (barneloven) § 71 første ledd og forskrift 15. januar 2003 nr. 123 om fastsetjing og endring av fostringstilskot (fastsettelsesforskriften) § 3. Barnets underholdskostnad skal fordeles forholdsmessig mellom foreldrene etter inntektene deres, jf. fastsettelsesforskriften § 2. Hva som menes med inntekt følger av fastsettelsesforskriften § 4, og inntekter

som omfattes er personinntekt (bruttoinntekt) og positiv netto kapitalinntekt over 10 000 kr. For selvstendige næringsdrivene skal kapitalinntektene av næringsinntekten tas med. I tillegg skal utvidet barnetrygd, ekstra småbarnstillegg, kontantstøtte for bidragsbarnet og fordelene av skatteklasser 2 som bidragsmottaker mottar, tas med i inntekten.

Fastsættelsesforskriften § 4 sjette ledd regulerer i hvilke tilfeller inntekten skal fastsettes etter skjønn. For det første skal inntekten fastsettes etter skjønn når en av foreldrene ikke legger fram etterspurt dokumentasjon eller dersom det er grunn til å tro at foreldrene holder tilbake opplysninger som har noe å si for avgjørelsen. Videre skal inntekten fastsettes etter skjønn hvis inntekten er vesentlig lavere enn det han eller hun burde kunne oppnå ut fra utdanning og evner uten at forelderen kan gi en rimelig grunn til dette. Det følger direkte av forskriften at inntektsreduksjoner *inntil* 20 prosent godtas uten nærmere vurdering. Dette gjelder både for bidragsmottakere og bidragspliktige, og uavhengig av årsak, se fastsettelsesforskriften § 4 sjette ledd, siste punktum.

Forslaget i Dokument 8:25 S (2011-2012) gjelder den sistnevnte regelen. Saken Nemnda har vurdert faller derimot inn under forskriftens bestemmelse om når inntekten kan skjønnsfastsettes, dvs. når inntektsreduksjonen er *over* 20 prosent. En slik inntektsreduksjon godtas ikke uten videre, og det må foretas en konkret rimelighetsvurdering av om årsaken til inntektsreduksjonen kan aksepteres.

Nemndas uttalelse og Dokument 8:25 S (2011-2012) - vurdering

Nemndas flertall (3-1) har kommet til at forvaltningspraksisen som ble lagt til grunn for NAVs vedtak om fastsettelse av barnebidrag i en konkret sak fra 2008, er i strid med likestillingslovens forbud mot indirekte forskjellsbehandling, fordi det ikke er foretatt en rimelighetsvurdering av inntektsreduksjonen. Denne konkrete saken er vurdert etter tidligere praksis hvor det å være hjemme med små barn under tre år i seg selv var ansett som en rimelig grunn til å være uten inntekt eller til å ha redusert inntekt. Som redegjort for i brev 19. desember 2011, ble denne praksisen endret fra 1. januar 2009.

Etter min vurdering er Nemndas avgjørelse i tråd med slik praktiseringen er ment å være etter endringen i 2009. Retningslinjene for saksbehandlingen ved rimelighetsvurdering og skjønnfastsettelse ved uttak 80 prosent foreldrepenger er imidlertid uklart formulert, og kan gi feil inntrykk. Departementet har derfor i brev til Arbeids- og velferdsdirektoratet bedt om at retningslinjene presiseres og klargjøres slik at regelforståelsen blir tydelig.

Nemndas avgjørelser anses å ha sterk rettstiftende karakter, og som nevnt i brev av 19. desember

2011, ble det derfor ansett hensiktsmessig å avvende vurderingen av berettigelsen av det generelle unntaket for skjønnsfastsettelse ved inntektsreduksjoner inntil 20 prosent til Nemndas uttalelse forelå. Det er nå klart at Nemnda ikke har tatt stilling til det generelle unntaket for skjønnsfastsettelse ved inntektsreduksjoner inntil 20 prosent. Jeg ønsker derfor å benytte anledningen til å knytte noen utfyllende merknader til representantforslaget i Dokument 8:25 S (2011-2012).

Med bidragsreformen av 2003 ble søkelyset satt på likestilling mellom mor og far i foreldrerollen, og bidragsregelverket understreker likeverdet mellom foreldrene når det gjelder forsørgelsesplikten. Et sentralt perspektiv er at foreldrene skal være likestilte i rollene som omsorgspersoner og forsørgere, samtidig som det legges vekt på at barnet har rett til begge foreldre også i en omsorgsrolle, enten denne utøves som bostedsforelder eller samværsforelder. Bidragsregelverket er et resultat av en rekke avveininger og vurderinger som gjensidig henger sammen og utfyller hverandre. Hensynet til forsørgelsen av bidragsberettigede barn står i fokus, men også de bidragspliktiges og bidragsmottakeres interesser som parter skal tas vare på.

Hensynet til likebehandling og konsekvens i regelverket veier tungt, og det å vurdere enkeltelementer opp mot hverandre uten å foreta en helhetlig vurdering, vil kunne gi uheldige og/eller uønskede konsekvenser. Som nevnt i brev 19. desember 2011 tas det i bidragsregelverket for eksempel hensyn til nye barn vedkommende får med ny partner i forbindelse med bidragsevnevurderingen av den bidragspliktige. Dette er for å sikre også disse barna forsørgelse. Dersom utgangspunktet skal være at den enkelte forelderen med den nye partneren er den nærmeste til å bære de økonomiske konsekvensene av nye barn, må konsekvensen være at dette skal gjelde også i forhold til bidragsevnevurderingen. Et slikt resultat innebærer i realiteten at det i bidragsammenheng ikke vil være anledning til å ivareta hensynet til nye barn i noen sammenheng.

Jeg vil også vise til at en side ved det å være en delt familie, er at mors og fars disposisjoner gjensidig vil kunne påvirke fordelingen av kostnadene til barnet dem imellom så lenge de har et felles ansvar for forsørgelsen av barnet. Dette er ikke til å unngå, og kan være vanskelig å håndtere for noen. At det offentlige regelverket tillater foreldrene en viss handlingsfrihet lik inntektsreduksjon inntil 20 prosent uavhengig av årsak, er ment å gi signaler om at foreldrene til en viss grad må akseptere den andres disposisjoner når de ikke lenger inngår i samme husholdning. Formålet har vært å bidra til å øke toleransen mellom foreldrene for den enkeltes personlige valg, og dermed også virke konfliktdempende. Jeg viser for øvrig til brev av 19. desember 2011.

Vedlegg 3

Brev fra Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet v/statsråden til familie- og kulturkomiteen, datert 4. mai 2012

Dokument 8:25 S (2011-2012) Representantforslag om oppfølging av Stortingets intensjon vedrørende barnebidrag

Jeg viser til brev fra familie- og kulturkomiteen av 26. april 2012 der komiteen spør om det er slik at jeg legger til grunn at alle inntekter som utgjør mindre enn 80 prosent av full stilling skal falle utenfor unntaket for skjønnsfastsettelse, og at personer som jobber over 100 prosent tilsvarende skal kunne gå ned mer enn 20 prosent uten skjønnsfastsettelse, så lenge redusert inntekt fortsatt utgjør minst 80 prosent av full stilling.

Barnebidraget skal fastsettes på grunnlag av aktuell og framtidig inntekt. Inntekten til begge foreldre har betydning for bidragsfastsettelsen, og ved fastsettelsen av beregningsgrunnlaget for utmåling av barnebidrag, er det personinntekt og kapitalinntekt som skal legges til grunn. Dette gjelder både for den bidragspliktige og bidragsmottakeren. For bidragsmottakere skal det i tillegg tas med utvidet barne-trygd, ekstra småbarnstillegg, kontantstøtte for bidragsbarnet og fordelene av å være lignet i skatteklasser 2. Beregningsgrunnlaget fastsettes som et årsbeløp.

Det er riktig at jeg legger til grunn at alle inntekter som utgjør mindre enn 80 prosent av inntekt i full stilling skal falle utenfor unntaket for skjønnsfastsettelse i forskrift 15. januar 2003 nr. 123 om fastsetjing og endring av fostringstilskot (fastsettelsesforskriften) § 4 sjette ledd tredje punktum. I slike tilfeller må

det foretas en konkret og individuell vurdering av inntektsevnen og av hvorvidt det foreligger en rimelig grunn til at inntekten ikke er høyere, jf. fastsettelsesforskriften § 4 sjette ledd andre punktum.

Dersom en eller begge av bidragspartene har en inntekt over 100 prosent, må det foretas en vurdering av om inntekten utover 100 prosent skal tas med i beregningsgrunnlaget eller ikke. Overtidsarbeid eller ekstraarbeid skal bare tas med i beregningsgrunnlaget når det dreier seg om en mer påregnelig overtidsinntekt eller en stabil ekstrasfortjeneste. Selv om en inntekt over 100 prosent anses som stabil og påregnelig, kan det imidlertid ikke oppstilles et generelt krav til at bidragspartene vedvarende skal opprettholde en inntekt på over 100 prosent. Det betyr at dersom en bidragspart går ned i inntekt, må inntektsreduksjonen vurderes ut fra faktisk brutto (lønns- og kapital) inntekt, og vedkommende vil følgelig rent faktisk kunne gå ned mer enn 20 prosent i inntekt uten skjønnsfastsettelse, så lenge redusert inntekt fortsatt utgjør minst 80 prosent av full stilling.

Jeg viser avslutningsvis til brev av 19. desember 2011 og 24. april 2012, og vil tilføye at det etter mitt syn kan være gode grunner for og mot å beholde regelen i bidragsregelverket som aksepterer at både bidragsmottakere og bidragspliktige uavhengig av årsak har en inntektsreduksjon inntil 20 prosent uten at inntekten skjønnsfastsettes. Jeg vil vurdere hensiktsmessigheten av å beholde nåværende regel og konsekvensene av eventuelle endringer.